

Odontologisk Forskning i Region Skåne (OFRS)

Handlingsplan

Innehåll

Bakgrund

Ledning

Genomförande

Prioriterade fokusområden

Spridning och implementering av forskningsresultat

Bakgrund

Region Skåne beslutade 12-05-10 i Regionstyrelsen att anta en Odontologisk forskningsplan. I samma beslut gavs också i uppdrag till regiondirektören att ta fram en handlingsplan för att möjliggöra en start av den odontologiska forskningsplanen.

Region Skåne ska genom en stark forskningskultur/struktur stödja utvecklingen av sjukvården och tandvården för att därigenom skapa en grund för utveckling och innovationer.

Forskningen inom den skånska vården ska ske på hög nationell och internationell nivå och ge nya kunskaper för:

- invånarna genom bättre förebyggande vård, diagnostik och behandling
- vårdgivarna genom bättre utbildning och ökade kunskaper
- samhället genom tillväxt, bättre samverkan med universitet/högskolor och näringslivet
- stimulans till innovationer.

Klinisk forskning kan svårligen bedrivas bara på de odontologiska utbildnings- och forskningsenheterna utan måste utföras på fältet i samarbete med tandvården. Här krävs därför en samlad forskningsinsats, där akademien och tandvården tillsammans definierar forskningsfrågorna och samarbetar i genomförandet av kliniska studier.

Genom samverkan mellan tandvårdens olika aktörer inom offentlig och privat tandvård samt Odontologiska fakulteten, Malmö högskola och Högskolan Kristianstad finns det goda förutsättningar för Region Skåne att genomföra högklassig odontologisk forskning.

Tyngdpunkten i den aktuella forskningssamverkan ska ligga på patientnära odontologisk forskning och områden där basvetenskapliga resultat överförs till klinisk forskning. Den odontologiska forskningen ska bidra med kunskaper för utveckling och framtagande av metoder, som genom implementering kan resultera i långsiktigt förbättrad oral hälsa, folkhälsa, livskvalitet och ökad patientsäkerhet.

Ledning

Den Odontologiska forskningsplanen utgör basen för OFRS och arbetet styrs av en ledningsgrupp. Ledningsgruppen utses av Enheten för Tandvårdsstyrning inom Region Skåne. Ledningsgruppen rapporterar till Enheten för tandvårdsstyrning.

Ledningsgrupp

Ledningsgruppen för OFRS består av 9 ledamöter:

- Enhetschef på Enheten för Tandvårdsstyrning (ordförande)
- Odontologiskt sakkunnig på Enheten för Tandvårdsstyrning
- Två representanter från Odontologiska fakulteten, Malmö högskola varav en plats är reserverad för fakultetens dekanus
- En representant från området Oral hälsa, Högskolan Kristianstad
- Två representanter från Folktandvården Skåne
- Två representanter från privattandvården i Skåne

Ansvarsområden

Ledningsgruppens ansvar är att:

- säkerställa att Region Skånes vision och målsättning med den Odontologiska forskningsplanen uppfylls.
- besluta om ledigkungörande, satsningar och inriktningar.
- utse sakkunniga till prioriteringsgrupp med mandattid om två år. Vid speciella fall kan specialsakkunniga adjungeras till prioriteringsgruppen. Dessa utses av ledningsgruppen.
- upprätta och besluta regelverket kring ansöknings- och bedömningsprocessen. Detta bör ske i enlighet med för vetenskapssamhället accepterade riktlinjer för medicinsk forskning.
- fatta beslut om administration i anslutning till ledningsgruppens arbete, vilken efter överenskommelse mellan ledningsgrupp och Enheten för tandvårdsstyrning kan placeras vid Enheten för tandvårdsstyrning.
- föreslå Region Skåne att fatta tilldelningsbeslut enligt ledningsgruppens förslag baserat på en samlad bedömning av prioriteringsgruppens underlag och strategiska ställningstaganden.
- tillse att det finns krav på redovisning, och följa upp vetenskapliga resultat och ekonomisk hantering.
- rapportera resultat till Enheten för Tandvårdsstyrning samt vid behov medverka vid återkoppling och rapportering till Beredningen för primärvård, psykiatri och tandvård.
- stödja implementering av framkomna forskningsresultat.
- verka för att forskningsprojekten har hög nationell och internationell nivå.
- vid behov utveckla och förnya prioriterade fokusområden.

Genomförande

Ett angeläget uppdrag för OFRS är att utveckla och i samverkan med andra aktörer på sikt säkerställa tillgången på kompetenta forskare och specialister i regionen. Projekt som tillgodoser detta uppdrag på såväl doktorand- som på "post doc" nivå prioriteras. För att säkerställa en hög nationell- och internationell nivå ska forskningsansvarig för ansökan vara lägst disputerad. Projekt som inkluderar samverkan mellan tandvårdens aktörer bör premieras.

Samarbetsavtal

En förutsättning för OFRS är att ett samarbetsavtal föreligger mellan Region Skåne, Malmö högskola genom Odontologiska fakulteten och Högskolan Kristianstad genom område Oral hälsa. Samarbetsavtalet ska utarbetas i samarbete med Region Skånes forskningschef och juridiska enhet.

Projektavtal

Ett projektavtal säkerställer forskningsprojekten. Projekten som hanteras inom OFRS kan omfatta både kortare och längre tidspanorama.

Prioriterade fokusområden

Statens Beredning för Medicinsk Utvärdering (SBU) och Socialstyrelsen har identifierat ett flertal områden – s.k. kunskapsluckor - i tandvården, där behovet av ny kunskap erhållet från kliniska studier med god design är stort. Nedan följer sex fokusområden som bör prioriteras i framtida studier. Dessa ingår bland de centrala frågeställningarna i de av Socialstyrelsen beskrivna Nationella Riktlinjerna för Vuxentandvården och SBU:s kunskapsöversikter.

Koppling oral hälsa – allmän hälsa

Sedan länge rapporteras ett tydligt samband mellan infektioner och inflammationer i munnen och olika allmänsjukdomar. Till gruppen rapporterade allmänsjukdomar med direkt koppling till oral hälsa/ohälsa finns diabetes, hjärt-kärlsjukdomar, mag-tarmkanalens inflammatoriska sjukdomar och reumatologiska sjukdomar. Under senare tid redovisas också mycket intressanta samband mellan olika cancersjukdomar och orala sjukdomar. Hittills rapporterade studier stödjer i huvudsak dessa samband. I stora kliniska patientmaterial kan det vara möjligt att förfina denna analys och också studera effekter av profylax och behandling på utfall av dessa tidigare redovisade samband.

Epidemiologi

Hittills har odontologisk epidemiologi ofta varit begränsad till undersökningar som innehåller kartläggning och rapportering av strikt odontologiska parametrar. I nu aktuella undersökningar ska den odontologiska epidemiologin utvecklas till att också omfatta analys av insamlade data i ett mer sammantaget perspektiv, en bättre ”helhetsbild”. Genom att komplettera självrapporterad oral hälsa med kliniska odontologiska undersökningar och analys av data från andra befolknings- och hälsoregister är det möjligt att fånga den orala hälsan i ett mer övergripande perspektiv. Samhällets och individens olika perspektiv är viktiga utgångspunkter för en sådan analys.

Äldretandvård

Fler äldre i befolkningen med fler kvarvarande tänder innebär mycket förenklat att tandvårdsinsatserna måste utvecklas för att bibehålla tandhälsan i denna ökande andel av landets befolkning. Detta innebär stora utmaningar, inte minst inom tandvården. I dag tillämpas i huvudsak framgångsrika koncept från barntandvården för att också behandla denna totalt skilda åldersgrupp. Terapi och profylax måste utvärderas och utvecklas för åldersgrupperna ”äldre” och ”äldre äldre”, patienter där Region Skåne i många fall har ett specifikt ansvar. Nya perspektiv såsom patientrapporterat utfall, etik, livskvalitet kan komma att inkluderas i studier.

Hälsofrämjande och förebyggande tandvård

Hälsofrämjande arbete är ett komplext område där mer kunskap behövs för att förstå hur människors resurser och förmåga att främja hälsa kan stödjas. Sambandet mellan oral hälsa och socioekonomi är visat i många studier för såväl vuxna som barn och ungdom. Det orala hälsopanoramata behöver belysas ur ett socioekonomiskt perspektiv så att skillnader i oral hälsa mellan olika sociala grupperingar i samhället jämnas ut. Vilka pedagogiska metoder kan användas som verktyg för att påverka kunskap och attityd till oral hälsa? Mer kunskap kring

deltagares erfarenhet av interventionsprogram behövs liksom att utveckla effektiva populationsbaserade modeller. Barn- och ungdomstandvården behöver förstärkas i sitt hälsofrämjande- och förebyggande arbete genom ytterligare forskning inom detta arbetsfält. Här är dessutom forskning inom beteendemedicinsk prevention och behandling ett viktigt forskningsområde.

Odontologisk hälsoekonomi

Oral hälsa och tandvård ska analyseras med hjälp av ekonomiska metoder specifikt utvecklade för sjukvårdsområdet. Syftet är att skatta effekter och kostnader av använda vårdmetoder. Hälsoekonomiskt synsätt, metoder och resultat används i folkhälsoarbetet bland annat för att förbättra vårdkvalitet, och därigenom livskvalitet, för patienter, samt för att minska ojämlikheter i oral hälsa hos befolkningen.

Utvärdering av behandlingsmetoder

För att kunna dra slutsatser om konsekvenserna av aktuella behandlingsmetoder inom tandvården behövs stora, framåtriktade studier som följer personer under en längre tid. Studierna bör inkludera tandvårdskostnader, effekter på tandhälsan, individers upplevda livskvalitet samt socioekonomiska aspekter. Studierna ska hantera olika typer av förväxlingsfaktorer, välja relevanta effektmått och mätmetoder samt rätt statistiska verktyg. Studierna ska ha statistisk signifikans, dvs antalet personer som ingår i studien ska vara tillräckligt för att hitta de skillnader i effekt som man tror är rimliga att förvänta sig (detta kan till exempel baseras på en pilotstudie).

Spridning och implementering av forskningsresultat

Forskning och utveckling inom detta samarbete ska ha en tydlig klinisk och patientnära inriktning och därmed följer ett ansvar att sprida kunskap om nya forskningsrön. OFRS ska aktivt verka för att ge offentlighet till sin verksamhet och uppnåda forskningsresultat exempelvis genom kursgivning, föreläsningar, seminarier, publicering i vetenskapliga tidskrifter, men även information riktad till allmänheten bör beaktas.